

FONS MÀRIUS TORRES. BIBLIOTECA DE LA UDLL

Màrius Torres i Mercè Figueras, el 1942, mesos abans de la mort del poeta.

75è ANIVERSARI DE LA SEVA MORT

«Com dos rius paral·lels...»

► Club Editor publica la correspondència de Màrius Torres amb Mercè Figueras, la 'Mahalta'

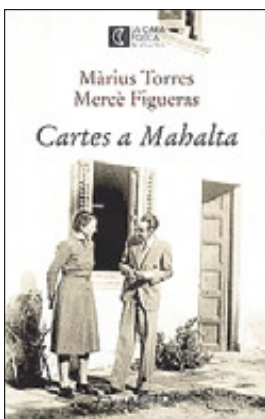
|| ERNEST ALÓS
BARCELONA

Durant set anys, fins a la seva mort el 1942, el jove metge Màrius Torres (Lleida, 1910) va viure ingressat al sanatori antituberculós del Puig d'Olena, a Sant Quirze Safaja. Allà va iniciar una intensa relació epistolar amb una altra interna, Mercè Figueras (Girona, 1908-Barcelona, 1976), destinatària de poemes com *Cançons a Mahalta*. Fins i tot quan algun dels dos joves no estava sotmès a un aïllament estricte, el seu contacte estava limitat a trobades a les zones comunes del sanatori. Així que, amb una monja com a carter a -Enriqueta-, va néixer una relació epistolar d'habitació a habitació, inèdita fins ara i recollida al llibre *Cartes a Mahalta* (Club Editor). Un dels fruits de l'any dedicat a Màrius Torres en el 75è aniversari de la seva mort, juntament amb el simposi que demà comença a Lleida i l'edició de *La prosa de Màrius Torres* per Jordi Julià i Pere Ballart.

«Per primera vegada, la inspiradora de les *Cançons a Mahalta* està vi-

va, en l'escriptura, al costat del poeta», es felicita en el seu pròleg Margarida Prats. El llibre inclou 86 cartes de Màrius Torres i 30 de Mercè Figueras, de les 503 que es conserven. «Tots dos són sensibles, grans lectors, amants de la natura i de la música; ella és riallera, expansiva, impulsiva i melancòlica; ell és més reservat, irònic i reflexiu», escriu Prats.

La selecció de les missives de *Cartes a Mahalta* s'ha fet intentant mantenir el fil d'una relació al llarg de set anys. «És com si assistís a les converses de dues persones que es coneixen, es festegen, es van descobrint amb una fascinació creixent, s'enamoren, arriben pràcticament a trencar i després reprenen la relació amb una perspectiva diferent, compartint tota la vida íntima i interior d'una manera molt més estreta i franca que si s'haguessin tractat directament», explica Maria Bohigas, editora de Club Editor. «Torres desplega tot el seu enginy i la seva ironia, fruit de la confiança que l'amiga li mereix,

L'edició de la prosa del poeta desaparegut l'any 1942 ofereix noves perspectives sobre la seva obra

convertint-se així en comunicacions galants, sense excloure el dolor i la reflexió profunda», escriuen Julià i Ballart.

Cartes a Mahalta es tanca amb el capítol dedicat a Puig d'Olena de la biografia de Joan Sales que Montserrat Casals va deixar inacabada al morir fa dos anys. Figueras va teixir una xarxa d'amistats per correspondència en la qual va entrar un col·lega de la seva germana, Joan Sa-

les, i és ella qui presenta Torres i Sales, que tindrà un paper clau en el desenvolupament i posterior publicació de l'obra poètica del lleidatà. Eren, va escriure Casals, «molt més que un grup d'amics interessats en la llengua al servei de la literatura; en temps normals, allò s'hauria traduït en una escola poètica (...) formen amb Sales un triangle de vèrtexs gairebé perfectes». Les cartes d'aquest grup d'amics, segons Montserrat Casals, «són el relat d'un amor manifestat sempre de manera paradoxal, no sabem si impossible o

■ A LLEIDA

FACSÍMIL I SIMPOSI

MÉS EDICIONS

► La Càtedra Màrius Torres ha publicat dos títols més amb motiu de l'aniversari. **36 poetes comenten 36 poemes de Màrius Torres** i el facsímil **Tries de poemes (1938)**, que recull dues col·leccions autògrafes.

CITA INTERNACIONAL

► La càtedra també ha organitzat el **II Simposi Internacional Màrius Torres**, que se celebra aquest dijous i divendres a Lleida. El seu responsable, Joan Ramon Veny, destaca la donació del fons documental de Club Editor i la trobada entre els seus traductors al romanès, el rus i l'alemany. La conferència inaugural, d'Enric Bou, situarà Torres en el context de la poesia europea.

no desitjat, d'una duplicitat difícil de discernir». «Malgrat declarar-li un amor blanc, amb prou feines rosat, Màrius l'ha deixat amb la mel a la boca. Sales, amb els seus excessius formulismes galants, l'arriba a exasperar. Ella elabora llavors una teoria molt personal del l'amor i del patiment que comporta (...) Joan Sales no era Hans Cartop ni Màrius Torres era Joachim Ziemsses, i Centelles no és Davos; però Puig d'Olena és la nostra *Muntanya màgica*», conclou.

«Una de les coses sobre les quals volíem passar de puntetes era fantasiejar sobre quina era la seva relació; no volíem fer premsa rosa. Encara que és motiu d'especulació fins a quin punt Màrius Torres era correspost. És evident que hi ha enamorament, atracció mútua, però una persona amb escrupolositat moral i noblesa d'esperit sabia que aquella relació no era viable», sosté Pere Ballart, professor de Teoria de la Literatura i Literatura Comparada de la Universitat Autònoma de Barcelona. «El que m'interessa més és fins a quin punt una relació afectiva, sentimental, porta Màrius Torres a reflexionar sobre l'amor en general, amb pàgines profundes, brillants», afegeix.

'La prosa de Màrius Torres'

Ballart és l'autor, juntament amb el seu col·lega Jordi Julià, de *La prosa de Màrius Torres*, un volum editat pel servei de publicacions de la UB. Juntament amb el corpus ben establert de poesies de Torres, unes 150, Julià i Ballart sostenen que s'ha de valorar la seva obra en prosa, que recopilen i analitzen: els seus articles de premsa per als diaris republicans de Lleida *La jornada* i *L'ideal* (del 1934 al 1936), set narracions, una novel·la inacabada –*Crònica d'un metge novell*, amb 50 pàgines conservades–, dos dietaris, l'abundant correspondència, tres assajos i altres textos.

«La seva prosa és un contrapunt interessant, que ha de canviar una mica la nostra perspectiva. Solem pensar en un poeta turmentat tancat al sanatori de Puig d'Olena, però volem mostrar un Màrius Torres afable, vitalista, connectat al dia amb les notícies de la guerra», explica Ballart. Si se n'exclouen els articles de premsa i una obra de teatre de preguerra, la seva producció no tenia com a objectiu immediat ser publicada. «Encara admira més que algú posi tanta energia a intentar depurar un estil i construir una prosa d'aquesta qualitat. Ell mateix diu que en el fons, l'escriptura és per a ell una forma de meditar, ja que no sap resar, una forma de sobreposar-se a l'adversitat personal, física, política, familiar... Fins i tot en la seva novel·la, la relació entre els dos personatges antagonistes reflecteix els dos aspectes del seu propi jo», apunta Ballart, que creu que la interrupció de la novel·la no és un fet casual, sinó que respon al moment en què decideix que aquest exercici d'introspecció pot tenir un vehicle més adequat en la poesia. ≡

idees

Tornar als bàsics

JENN
Díaz

faig una mena de recolliment i torno als autors que no m'han fallat mai. No m'importa rellegir **Natalia Ginzburg**, **Carson McCullers** o **Virginia Woolf**. Es tracta dels bàsics de sempre. De *Quanta, quanta guerra* em segueix fascinant no la història, no el personatge, no res. És el català de **Rodoreda**, melòdic, poètic, amb aquell ritme precís, aquell vocabulari que ja hem perdut en el dia a dia, en el català col·loquial, el que m'absorbeix.

D'una banda, sento el desencant propi, de quan acceptes que res estarà a l'altura. Per una altra, la consciència de llançar-te a buscar les teves pròpies paraules, les d'una llengua que d'aquí a uns anys haurà evolucionat –no m'estranyaria gens que a pitjor– i ja sonarà antiga, plena de matisos i rica.

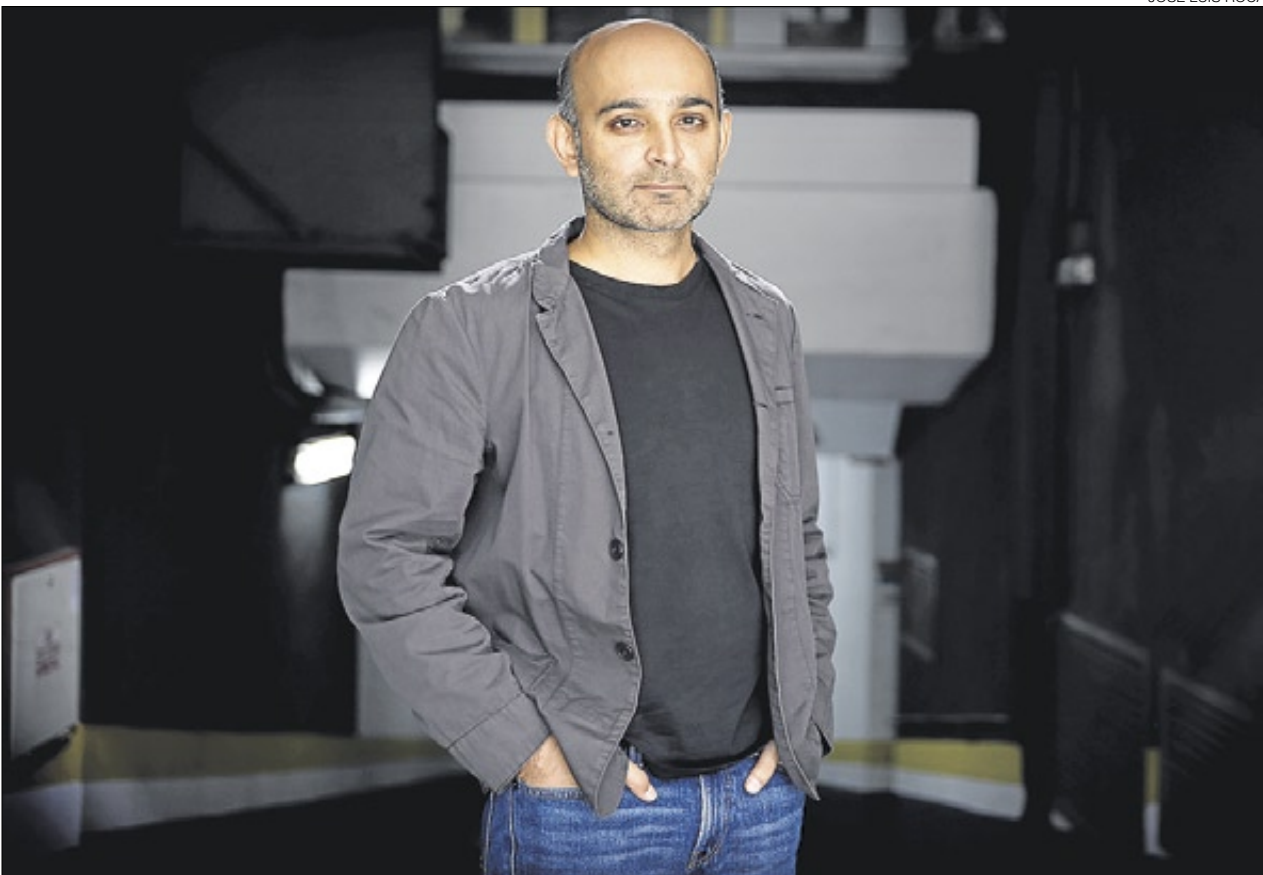
Cada cop és igual, i alhora diferent. Dins el cap, tota la claredat. Davant de les primeres pàgines, tots els dubtes. I els bàsics de sempre acompanyant la cerimònia dels principis, amb tota la seva pompositat, amb columnes com aquesta per assegurar-se que sí, que estàs a punt de començar una altra història, que no en saps gaire encara, només que busques l'excel·lència de **Rodoreda**, la lucidesa en els detalls, la mirada. No la trobaràs, però hi treballaràs. Quan ni tan sols un llibre com *Quanta, quanta guerra* t'aguanta durant hores a les mans, és que en passa alguna de grossa.

Els últims dies, des que no llegeixo, no escric i no em concentro, m'he ocupat com mai dels bàsics. Vaig creure que no em tocaria viure-ho. ≡

FAULA SOBRE ELS REFUGIATS

Amor en temps de guerra

► L'escriptor pakistanès Mohsin Hamid publica 'Sortida a Occident'

JOSÉ LUIS ROCA

►► Mohsin Hamid, durant el seu pas per Madrid per presentar 'Sortida a Occident', al setembre.

|| **OLGA PEREDA**
MADRID

Mohsin Hamid se sent estranger a tot arreu. Al seu Pakistan natal, on s'ha passat mitja vida. I també a Londres i a Nova York, on s'ha passat l'altra mitja. Sentir-se estranger no és dolent. També li passa, per exemple, a qualsevol poeta nascut en una família d'enginyers. Per a Hamid, sentir-se estranger és una necessitat vital. És, en part, el que li fa crear novel·les, voler conèixer gent nova i, sobretot, sentir empatia pels refugiats. A la seva nova novel·la, *Sortida a Occident* / *Bienvenidos a Occidente* (Edicions del Periscopi / Reservoir Books), parla dels refugiats, és

sers que han de fugir d'una ciutat plena de bombes. És una novel·la política i, al mateix temps, una preciosa història d'amor.

L'autor demana al lector que balli amb ell. I s'explica: «Un llibre és un ball que requereix dues persones: l'escriptor i el que llegeix». *Sortida a Occident* és una novel·la que no subratlla tant l'esforç físic que suposa deixar el teu país, sinó que traça una radiografia de la psicologia dels refugiats.

CORRENT D'EMPATIA // Els protagonistes, la Nadia i en Saeed, són únics. Hamid vol que el lector, a més de disfrutar amb la seva història d'amor, senti un corrent d'empatia pels refu-

giats. «Estem acostumats a veure a les notícies històries terribles de gent que ha de marxar del seu país. I ho fem mentre dinem i veiem el teletexte i llegim la premsa. I això ens fa ser una mica indiferents. El que jo vull és que pensem, de veritat, en aquesta gent. Que ens posem a la seva pell. Que imaginem que la nostra ciutat està destruïda, que han violat la nostra dona i han matat el nostre germà. I nosaltres agafem els nostres fills i ens enfilem en una barca malgrat que no sabem nedar. I que quan arribem a un país nou algú ens diu que no, que no hi podem entrar. Vull que pensem en això, en què faríem si fóssim nosaltres».

Conscient de l'impacte que va te-

nir la foto del nen Aylan, Hamid insisteix i demana que recapacitem: «A tots ens va commoure aquella fotografia. Ara bé, ¿hem fet res per canviar les coses?». I conclou: «No vull viure en un món en el qual el meu fill pot morir, no ja per alguna raó en concret, sinó per la nostra indiferència».

Segons Hamid, tots som refugiats. Quan abandonem la infància, deixem de jugar en un parc, de veure els nostres avis... ens convertim en refugiats de la nostra infància. Un altre exemple. «Una àvia que hagi viscut sempre al mateix carrer, a qualsevol ciutat europea, s'ha convertit en una refugiada d'aquell barri, que ja no és com era quan ella va néixer». El pakistanès exigeix deixar d'utilitzar els termes emigrant o immigrant i parlar només de «migrants» perquè és igual si vens o vas, el cas és que et sents estranger en un altre país o ciutat.

«TOT ÉS POLÍTICA» // Malgrat que *Sortida a Occident* és, bàsicament, una història d'un primer amor tendre i gens possessiu, Hamid la qualifica de política. Segons la seva opinió, tot en la vida és política. «La meua filla de vuit anys també és un ésser polític», riu. «Totes les meves relacions amoroses han sigut polítiques. Una qüestió política pura i dura com la independència de Catalunya té connotacions romàntiques perquè romàntica és una visió d'un meravellós futur o d'una ruptura terrorífica», conclou.

Hamid (*Humo de mariposa, Com fer-se fastigosament ric a l'Àsia emergent*) ha sigut candidat al Man Booker Prize, que s'ha emportat George Saunder. Ser a la llista és com protagonitzar *Charlie i la fàbrica de xocolata*. «En tinc la meua tauleta. Si l'obro i trobo el full daurat és que he guanyat el premi gros, però si no, sempre tinc la xocolata per poder-me-la menjar». ≡